

נמכיב. וכן היא קדושה גם בלא שמן ובלא לבונה שכן מצינו במנחת חוטא⁽²¹⁾.

ושמן ולבונה נמי קדשי, האי — שמן — אם נתנו לבדו בכלי שרת — בלא האי — סולת ולבונה, והאי בלא האי דהיינו לבונה בלא סולת ושמן.

ומבארין: שמן לבדו קדוש, שכן מצינו בלוג שמן של מצורע שהלוג מקדשו בלא סולת ולבונה. וכן לבונה לבדה קדשה, שכן מצינו בלבונה הבאה בבזיכין עם לחם הפנים שקדשה לבדה בלא שמן וסולת, שהרי אינן ניתנין עמה בבזיכין.

ב-ח ורבי חנינא חולק ואמר, לא זו קדושה בלא זו ולא זו קדושה בלא זו, אלא צריך שיתן הסולת והשמן והלבונה יחד בכלי לקדשם.

ומקשינן: ולרבי חנינא, כלי המחזיק עשרון שהיה במקדש לצורך מנחות למה נמשח בשמן המשחה לקדשו כדי לקדש את הניתן

לתוכו, והרי אותו הכלי אינו יכול להכיל אלא את העשרון של הסולת ולא את השמן והלבונה, והרי אין קדושין עד שיהו שלשתן ביחד?

ומשינין: האי עשרון נמשח לקדש בו מנחת חוטא שאין בה שמן ולבונה.

ומקשינן: וכלי המחזיק לוג למה נמשח, הרי אין קדוש השמן לבדו?

ומתריצין: ללוג שמן של מצורע שבא לבדו.

ואמרינן: ואף שמואל סבר לה להא דרב דאמר דכלי שרת מקדש סולת לבדה. דתנן, כלי הלח מקדשין את הלח, ומדות היבש מקדשין את היבש. ואין כלי הלח מקדשין את היבש ולא מדות היבש מקדשין את הלח! ואמר שמואל, לא שנו דאין כלי הלח מקדשין יבש, אלא בכלי מדות כגון הין וחצי הין שאינם ראויים למדוד בהן יבש, שהרי אין ביבש מידות אלו והן לא נמשחו

[א] שמבואר שם דאם סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין באחד בשבת לא מועיל כיון שצריך לסדר הלחם והבזיכין בשבת, וכתב שם רש"י דאין יכול לסדר הלחם הזה לשבת הבאה דכיון דשם אותו בשבת קידשו השולחן והרי הוא נפסל בלינה בשבת הבאה, ולכאורה לרב חנינא שסובר שאין לחם קדוש בלא לבונה, אם כן אף בזה לא יתקדש הלחם כיון שעדיין לא שמו הבזיכין, ואיך כתב רש"י דקידשו שולחן הרי לרב חנינא לא מועיל קידוש זה.

ותירץ המקדש דוד, דאף לרב חנינא שסובר שאין סולת קדוש בלא לבונה כל זה רק לקדשו ליקרב אולם לקדשו ליפסל אף לחם מתקדש בלא לבונה, ולכך כיון שקידשו ליפסל שייך בזה פסול לינה. [ועיקר חידושו של המקדש דוד

שלומדים ממנחת חביתין לכל המנחות, או משום שכל דברי רבי אליעזר שמתוך שקריבה לחצאין הוא רק לרבנן, שיודו לו לכל הפחות במנחת חביתין, ואם כן קושית הגמרא היא, שרב ילמד שאף כשאין דעתו להוסיף מועיל, היות ואין כלל דין שיהיה מלא, וכמו שמצינו שסובר רבי אליעזר.

21. הגר"ז הקשה לדעת רב חנינא שאין מנחה קדושה בלא שמן, אם כן יהיה קשה לדבריו מזה שתנור מקדש, דהיינו שתנור יכול לקדש לחם הפנים, ואם נאמר דאין מנחה קדושה בלא שמן ולבונה אם כן איך מקדש התנור הרי אין בו לבונה.

והמקדש דוד הקשה מדברי המשנה לקמן [ק]

למנחה! ורואים מזה דמזרק, שהוא כלי לח, מקדש סלת. והרי במזרק זה היה מנחת נסכים שטעונה שמן ובפסוק כתוב רק "מלאים סלת" בלא שמן, ורואים מזה שלשמואל כלי שרת מקדשין סלת בלי שמן (22).

אלא למדידה לפיכך אין מקדשין אלא על ידי מדידה, אבל מזרקות שעשוין לקבל דם דהן לא נמשחו למדידה, הלכך מקדשות את היבש, שנאמר "שניהם" — קערת כסף ומזרק — "מלאים סלת בלולה בשמן

לדמות דין זה דמזרקות מקדשים המנחה לדין זה דבלא שמן, הרי במזרקות המנחה היא כדינה רק שאין זה הכלי שלה, אולם בדין של רב חסר בעצם המנחה שאין היא כדינה כיון שאין בה שמן ולבונה, ואיך מועיל בזה הקידוש כמו במזרק, הרי הוא חסרון בעצם המנחה.

ובשיטה מקובצת כתב לבאר דברי הגמרא, שכיון שמדובר בפסוק במנחה שהיא נדבה, ובמנחה זו הרי יש שמן ולבונה, ומזרק זה אף שהיה בו שמן, אולם הרי לבונה לא היה בתוך המזרק, ואם כן איך נתקדשה המנחה בלא לבונה, ומוכח מזה שמנחה קדושה בלא לבונה, וזו הראיה ששמואל סובר כרב, שהרי במנחה זו לא היה לבונה.

ובעיקר מנחה האמורה בפרשת נשיאים שזו המנחה ששניהם מלאים סולת, נחלקו בזה הראשונים שרש"י בסוגייתנו מפרש שמנחה זו היא היתה מנחת נסכים, דהיינו שהיא היתה מנחה הבאה עם כל קרבן שדינה שבאה רק סולת ושמן ואינה נקמצת, אולם השיטה מקובצת בסוגייתנו כתב שמנחה זו היא היתה מנחת נדבה, שדינה שבאה עם לבונה ויש בה קמיצה.

והגרי"ז כתב דדין זה דמנחת נסכים הוא היה מנחת נסכים לעולה של הנשיאים, והוסיף הגרי"ז דעל מנחת נסכים זו היה חייב להקריב ביומו, אף דכל מנחת נסכים אפשר להקריבה לאחר עשרה ימים, אולם מנחה זו היתה חלק מחינוך הנשיאים, וממילא יש בזה דין נשיא ליום נשיא ליום.

צריך באור דמנליה זה דקדוש ליפסל נהיה אף בלא לבונה].

והחזון איש כתב ליישב דאף לרב חנינא שאין סולת קדוש בלא שמן, אולם כשדעתו להוסיף מועיל לקדש אף בלא שמן, כמו שמבואר לעיל לגבי דין מלאים שאם קידש חצי עשרון ודעתו להוסיף הרי זה קדוש, ואם כן אף במשנה מדובר שקידש הלחם בשבת והיה דעתו להוסיף ולכך חל הקידוש והרי הוא נפסל בלינה. ובשפת אמת נסתפק בדין זה אם מועיל דעתו להוסיף לדברי רב חנינא, שאף שלגבי חצי עשרון זה מועיל אולם בדין זה שלא קדוש בלא שמן לא מועיל מה שדעתן להוסיף כיון שבאותו כלי לא יוכל להוסיף.

22. רש"י פירש דראית הגמרא מדברי שמואל שסולת קדוש בלא שמן ולבונה, הוא מדברי שמואל דמזרקות מקדשין, ואיך מקדשין המזרקות הרי אין בזה שמן, ומוכח דמנחה קדושה בלא שמן, ובתוספות הקשו בזה שהרי כתוב במפורש בפסוק שניהם מלאים סולת בלולה בשמן, ואם כן היה בזה שמן, ואם כן איך מוכח שמקדש בלא שמן.

ופרשו התוספות דראית הגמרא היא שכמו שמזרקות מקדשים את היבש אף שהוא דבר שאינו ראוי לה, כיון שבכלי אחר הוא ראוי, אם כן אף סולת בלא שמן מתקדש כיון שבכלי אחר הוא ראוי להתקדש כשהכל יחד, ומוכח מזה ששמואל סובר כרב שמנחה קדושה בלא שמן. והקרן אורה הקשה בדבריהם, איך שייך

לא נצרכא פסוק זה ד"וקמין משם", אלא להכשיר את כל העזרה כולה לקמיצה, ולא ללמד שהיכל פסול לקמיצה, שלא תאמר הואיל וקרבת עולה הוא קדש קדשים, ומנחה גם קדשי קדשים, מה עולה טעונה שחיטה בצפון, אף מנחה טעונה דווקא צפון, לכך השמיענו התנא שכל העזרה כשרה לקמיצת המנחה.

ופרכינן: איך היה לך צד ללמוד מנחה מעולה מה לעולה שכן עולה כליל לגבוה, תאמר במנחה ששיריה לכהנים?

ואמרינן: אלא מחטאת אנו למדים, שאף היא טעונה שחיטה בצפון.

ופרכינן: מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי בריתות מה שאין כן במנחה?

ואמרינן: אלא מאשם אפשר ללמוד, שאינו מכפר על חייבי כרת וטעון שחיטה בצפון.

ופרכינן: מה לאשם שכן כפרתו ממיני דמים, שזורקין את דמו, ועיקר כפרה כתובה בדם, שכתוב "כי הדם הוא בנפש יכפר", מה שאין כן במנחה שאין כפרתה בדם?

ומכולחו דהיינו עולה חטאת ואשם נמי אין ללמוד בהצד השהו, דאפשר להקשות מה

אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא: איך אתה למד מפסוק זה דכלי לח מקדש יבש, הרי מנחה לחה היא, שהרי כלולה בשמן!

אמר ליה: לא נצרכא אלא ליבש שבת, שהרי אי אפשר שאין במנחה כלולה קצת סולת יבשה שלא נבללה ובכל זאת נתקדשה.

ואי בעית אימא, מנחה לגבי דם כיבש דמיא, שהרי הדם צלול הוא והמנחה היא עיסה ולכך אפשר ללמוד מזה דכלי לח מקדש יבש.

גופא, אמר רבי אלעזר: מנחה שקמצה בהיכל כשרה. שכן מצינו בסילוק בזיכין שנעשה בהיכל⁽²³⁾.

מתלב רבי ירמיה: כתוב "וקמין משם", ולומדים ד"משם" היינו ממקום שהגלי הזר עומדות דהיינו אחד עשר אמה בכניסת העזרה ממזרח. מוכח מזה דווקא עזרה כשרה?! וסוף דברי הברייטא, בן בתירא אומר, מנין שאם קמין בשמאל שיחזיר ויקמין בימין, תלמוד לומר "וקמין משם" — ממקום שקמין כבר.

ומתריצין: איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא עצמו מפרק לה. ואיכא דאמרי אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה: בר תחליפא אסברה לך:

שמנחה שנקמצה בהיכל כשרה. והנה לשון הגמרא הוא שקמצה, ומשמע מזה שרק בדיעבד מועיל בעזרה, וכן הוא ברמב"ם בפרוש המשניות, וכן משמע מדברי הרמב"ם בהלכות שרק בדיעבד מועיל הקמיצה בהיכל. והרדב"ז כתב שמה שלא מועיל קמיצה בהיכל לכתחלה הוא משום דמשמעות הפסוק היא שקמיצה מועילה רק בעזרה כמו שכתוב

23. התוספות בזבחים [סג א] הקשו מה צריך לראיות שמנחה שנקמצה בהיכל כשרה הרי היכל היא מכלל העזרה וממילא תועיל בו קמיצה, ובעיקר לפי מה שנראה מדברי רש"י שאף שחיטת קדשי קדשים כשרה מעיקר הדין בהיכל. ותרצו התוספות, שכיון שכתוב בפסוק וקמין משם אם כן היה משמע מזה שמועיל רק בעזרה וכמו שמבארת הגמרא בהמשך, לכך צריך לחדש

מועד" ולא יהא טפל דהיינו עזרה המור מן העיקר דהיינו היכל (24).

מיתבי: רבי יהודה בן בתירא אומר, מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את העזרה במלחמה, ואין הכהנים יכולין לאכול בעזרה מפני סכנת המלחמה — שהכהנים נכנסין להיכל ואוכלין בקדשי קדשים ושירי מנחות ולא נפסלין הקדשים ביציאה מעזרה להיכל, תלמוד לומר "בקדש הקדשים תאכלנו" א-ט [ומדבר הפסוק באכילת קדשי קדשים, שכתוב בתחלתו "לכל חטאתם ולכל אשמים"] ומשמע דהכוונה להיכל, דאם הכונה לעזרה הרי כתוב במפורש, "בחצר אהל מועד יאכלוה" (25). ואם איתא לסברא

לחטאת ועולה ואשם שכן כולן ממיני דמיה?

אלא לכך אצטריך הפסוק "וקמץ משם", ללמוד שכשרה המנחה בכל העזרה, כי סלקא דעתך אמינא, הואיל וכתוב "והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח וקמץ", שהייתי אומר, מה הגישה שמגיש את כל המנחה אל המזבח לפני הקמיצה — בקרן דרומית מערבית, אף קמיצה נמי בקרן דרומית מערבית דווקא, קא משמע לן דכל העזרה כשרה.

גופא, אומר רבי יוחנן: שלמים ששחטן בהיכל כשרין, שנאמר "ושחטו פתח אהל

פטור, ואם כן מוכח שאף כששחט בהיכל צריך שיהיו הדלתות פתוחות.

25. הרמב"ם הביא דין זה שיכול לאכול בהיכל וכתב "ואין חטאת ואשם ושירי מנחות נאכלים אלא לזכרי כהונה בעזרה אם נאכלו בהיכל נאכלו" והקשו האחרונים שהרי בסוגיינו מבואר שדין זה הוא אף לכתחלה כשנכנסו גויים לעזרה, וברמב"ם משמע דהוא אף בלא נכנסו לעזרה, ובקרן אורה הקשה עוד שלגבי זה שבדיעבד מועיל לאכול לא צריך לזה פסוק, שהרי זה פשוט שהוא אכילה, וכל החידוש הוא רק בדיעבד.

והרדב"ז כתב בדעת הרמב"ם שכל הדין הזה שאם נאכלו נאכלו הוא רק בקדשי קדשים אבל בקדשים קלים לא מועיל לאכול כשנכנסו גויים, ובזה באר הרדב"ז דברי הרמב"ם שכתב שבשר קדשים קלים שנכנס לעזרה שהוא כשר, ולמה כתב זאת הרמב"ם רק בקדשים קלים, ומבואר מזה דקדשי קדשים ודאי שמועיל אף בהיכל, שהרי זה הדין המבואר בסוגיינו, וכל

וקמץ משם, לכך לא מועיל אלא בדיעבד. והאחרונים כתבו שמה שלא מועיל קמיצה בהיכל לכתחלה הוא משום שאסור ליכנס ביאה ריקנית להיכל ללא צורך, ולכך אין זה מותר לכתחלה משום ביאה ריקנית.

24. השפת אמת, כתב להסתפק בדין המבואר בכמה מקומות שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל הרי הם פסולים, אם דין זה שייך אף כששחט בהיכל, שהרי בזה אין הוא כנגד הפתח, או שנאמר שאף שאין הוא שחיטה כנגד הפתח צריך שיהיו הדלתות פתוחות.

והמקדש דוד והגרי"ז הוכיחו מדברי הגמרא במסכת יומא שאף בזה צריך שיהיו הדלתות פתוחות, שמבואר שם שאם שחטו בחוץ קודם שיפתחו דלתות ההיכל הרי הוא פטור כיון שאינו ראוי לפתח אוהל מועד, ואם נאמר שכששחט בפנים לא צריך שיהיו הדלתות פתוחות אם כן למה הוא פטור הרי זה ראוי לפתח אוהל מועד, שהרי הוא יכול לשחוט בפנים ללא פתיחת דלתות, ומוכח מזה שאין שום אופן שלא צריך פתיחת דלתות, ולכך הוא